

Aluehallituksen lausunto tilintarkastuskertomuksen muistutukseen

Kainuun hyvinvointialueen vastuunalainen tilintarkastaja on tarkastanut vuoden 2024 tilinpäätöksen ja antanut 24.4.2025 päivätyn ja allekirjoitetun tilintarkastuskertomuksen hyvinvointialueen hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksesta tilikaudelta 1.1. – 31.12.2024.

Tilintarkastuskertomus sisältää muistutuksen: ”Hyvinvointialueen talouden tasapainoon ja rahoituksen riittävyyteen kulujen kattamiseksi tulee kiinnittää erityistä huomiota. Muistutuksena esitämme, että tilivuoden 2025 talousarvio ja tilivuoden 2026 taloussuunnitelma eivät ole hyvinvointialuelain 115 §:n mukaisesti tasapainossa, kun otetaan huomioon tilivuosien 2023 ja 2024 kertynyt alijäämä. Muistutuksesta huolimatta esitämme vastuuvapauden myöntämistä aluehallitukselle ja hyvinvointialuejohtajalle, koska kertyneen alijäämän kattamisaikaa on jäljellä.”

Tarkastuslautakunta on kokouksessaan 24.4.2025 päättänyt pyytää aluehallituksen lausunnon tilintarkastuskertomuksessa 2024 tehdystä muistutuksesta.

Hyvinvointialueesta annetun lain 115 § mukaan hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Perustuslain 19.3 §:n mukaan: ”Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.” Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluita koskeva erityislainsäädäntö määrittää tarkemmin kunkin palvelun järjestämiselle lakisääteisesti asetettuja vaatimuksia.

Sote-järjestämislain (Laki sosiaali- ja terveydenhuolloin järjestämisestä 612/2021) 8 §:n mukaan hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Vastaavasti hyvinvointialueen järjestämisvastuuta pelastuslaitospalveluista määritellään pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa ja pelastuslaissa.

Sote-rahoituslain (Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021) 4.1 §:n mukaan hyvinvointialue päättää saamansa valtion rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen. Rahoituspohjasta päättää näin ollen valtio, kohdentamisesta hyvinvointialue. Hyvinvointialueen tulee laatia talousarvio ja -suunnitelma siten, että se on hyvinvointialueesta annetun lain mukaan tasapainossa ilman hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 11 §:n mukaista hyvinvointialueen lisärahoitusta.

Hyvinvointialueita velvoittavat kuitenkin myös edellä kuvatulla tavalla hyvinvointialuelain, järjestämislain ja muun erityislainsäädännön velvoitteet palvelujen järjestämisestä, sisällöstä ja aikarajoista. Hyvinvointialueiden rahoituksen ja velvoitteiden välinen yhtälö ei ole yhteensovittavissa, minkä valtion julkisen talouden suunnitelmassa esitetty tarkastelu hyvinvointialueiden talouden kehityksestä osoittaa. Kaikkia hyvinvointialuetta koskevia velvoitteita ei pystytä realistisesti täyttämään yhtä aikaa.

Kainuun hyvinvointialueen taseessa on aiemmilta ja päättyneeltä tilivuodelta kertynyttä alijäämää yhteensä 30,3 miljoonaa euroa, josta 11 miljoonaa euroa on kertynyt tilivuodelta 2024.

Taloussuunnitelma 2025-2028 laadittiin siten, että lainsäädännön velvoitteista on huomioitu ensisijaisesti palvelujen järjestämistä koskevat velvoitteet. Tämä tarkoittaa sitä, että suunnittelukauden taloussuunnitelma ei

ole kumulatiivisen tuloksen osalta tasapainossa, eivätkä vuosilta 2023 ja 2024 kertyneet alijäämät tule katettua lainsäädännön edellyttämässä määräajassa vuoden 2026 loppuun mennessä. Aluevaltuusto hyväksyi vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2026–2028 taloussuunnitelman 16.12.2024. Tavoitteeksi asetettiin, että taloussuunnittelukauden ensimmäisenä vuonna, eli talousarviovuonna 2025, vuotuinen alijäämäkierte pyritään katkaisemaan. Kumulatiivisten alijäämien kokonaiskattamistavoite asetettiin vuosikymmenen vaihteen tienoille.

Vuoden 2024 kokonaisalijäämä toteutui taloussuunnitelman 2025-2028 laadinta-ajankohdan vuosiennustetta pienempänä. Tämä osaltaan mahdollistaa ajoittamaan vuosilta 2023 ja 2024 kertyneiden kumulatiivisten kokonaisalijäämien, yhteensä 30,3 milj. €, kattamisajankohtaa aiemmin suunniteltua aikaisemmaksi. Mikäli valtionrahoitus toteutuisi syksyllä 2024 VM:n julkaiseman painelaskelman mukaisesti, Kainuun hyvinvointialueen kumulatiiviset alijäämät tullevat katetuiksi kokonaisuudessaan v. 2026-2028. Tämä kuitenkin edellyttää toimintakatteen vuotuisen kasvun rajoittumista 1,0-2,5 %:n välille. Vuodesta 2023 vuoteen 2024 Kainuun hyvinvointialueen toimintakate kasvoi 0,5 %.